НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
National Academy of Educational Sciences of Ukraine
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ: ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Київ – 2026

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
National Academy of Educational Sciences of Ukraine

ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
V.Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ: ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОГЛЯД
Information Review

Електронний ресурс

Київ – 2026

УДК 002:[378:355.088:159.98-051](038.083.71)

Рекомендовано до оприлюднення вченою радою Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (протокол № 14 від 26.10.2026 р.)

Упорядник: *Кайтановська О.М.*, в.о. наукового співробітника відділу науково-інформаційного забезпечення психологічної науки та освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, НАПН України.

Рецензент:

*Маршицька В.М.***,** старший науковий співробітник відділу, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник теорії і практики педагогічної освіти, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

О 83 Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів: термінологічне поле дослідження [Електронний ресурс] = Informational and Analytical Support of Military Psychologists' Training: The Terminological Field of Research: інформаційний огляд / [упоряд.: Кайтановська О.М.] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2026. 22 с.

Матеріали ресурсу покликані забезпечити зрозумілу й стандартизовану професійну мову дослідження, сприяти розвитку компетентності та створити основу для подальших наукових досліджень і модернізації освітніх практик. Інформаційний огляд підготовлено в межах виконання завдань прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі» (2026–2028, ДР № 0126U001423).

Адресовано науковим та науково-педагогічним працівникам, співробітникам психологічних служб, здобувачам вищої освіти спеціальності 053/С5 «Психологія», а також усім, хто цікавиться правовими та методичними аспектами освітньої підготовки військовослужбовців.

The materials provided by this resource aim to establish clear, standardized professional terminology for research, foster competence development, and lay the groundwork for future scholarly inquiry and the modernization of educational practices. This information overview was prepared as part of the applied research project "Information and Analytical Support for the Training of Military Psychologists in an Open Educational Environment" (2026–2028; State Registration No. 0126U001423).

It is intended for researchers and academic staff, psychological service personnel, higher education students majoring in Psychology (Specialty 053/C5), and anyone interested in the legal and methodological aspects of the educational training of military personnel.

УДК 002:[378:355.088:159.98-051](038.083.71)

© Кайтановська О.М., 2026

© Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, 2026

Зміст

	Передмова	5
	Foreword	7
1.	Особливості дефініцій НД «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі»	9
2.	Психологічна адаптація військовослужбовців до специфіки військової служби (глосарій для військового психолога)	13
3.	Ментальне здоров’я та професійна стійкість	16
4.	Висновки	19
5.	Список використаних джерел	21

Передмова

Інформаційний огляд «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів: термінологічне поле дослідження» підготовлено в межах виконання завдань прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі» (2026–2028, ДР № 0126U001423).

Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі передбачає вивчення термінологічної бази цього процесу, що сприятиме глибшому розумінню завдань дослідження, поглибленому вивченню дефініцій та широкому використанню і термінів у науковій продукції, статтях із теми дослідження.

В інформаційному огляді зібрано ключові терміни й поняття, якими оперує військовий психолог у своїй професійній діяльності, акцентовано на нових термінах та показано можливості їх застосування у реальних ситуаціях військової практики. Пропонуються три вектори термінополя наукового дослідження: концептуальні засади науково-методичного забезпечення освітньої підготовки; теоретико-методологічні засади функціонування інформаційно-аналітичного супроводу; прикладні та актуальні аспекти впровадження інструментарію відкритої освіти в реальний сектор безпеки й оборони України.

У сучасному світі професійна діяльність військового психолога нерозривно пов’язана з умінням користуватися психологічними поняттями та чітко визначеними категоріями. Від правильності термінології залежить не лише якість комунікації, а й ефективність прийняття рішень у складних умовах. Варто відзначити, що мова фахівця має бути не просто зрозумілою, а й структурованою, професійно виваженою, логічною, переконливою. Саме тому опанування спеціалізованого термінологічного поля визначень, які безпосередньо використовуються військовими психологами, стає важливим етапом підготовки майбутніх фахівців. Воно допомагає уникати двозначностей, формує єдині

стандарти професійного спілкування. Ці поняття стануть практичним інструментом для тих, хто прагне систематизувати знання на практиці.

Інформаційний огляд за змістом сприятиме формуванню високої культури мовлення військового психолога, його мовленнєвій компетентності, авторитету в системі Збройних Сил України; спонукатиме викладачів до подальших наукових пошуків і модернізації програм підготовки, орієнтованих на сучасні потреби військової психології.

Основою джерельної бази огляду стали словники, наукові статті, нормативні документи, навчальні посібники, методичні рекомендації, а також сучасні електронні бази даних та термінологічні ресурси, в яких відображено тенденції розвитку військової психології та військової педагогіки.

Матеріали адресовано науковим та науково-педагогічним працівникам, співробітникам психологічних служб, здобувачам вищої освіти спеціальності 053/С5 «Психологія», а також усім, хто цікавиться правовими та методичними аспектами освітньої підготовки військовослужбовців.

Кайтановська Ольга, *упорядник*

Foreword

The information review «Information and Analytical Support for the Training of Military Psychologists: The Terminological Field of Research» was prepared as part of the applied research project «Information and Analytical Support for the Training of Military Psychologists in an Open Educational Environment» (2026–2028, Project No. 0126U001423).

Information and analytical support for the training of military psychologists in an open educational environment involves studying the terminological basis of this process, which will facilitate a deeper understanding of the research objectives, an in-depth examination of definitions, and the widespread use of terms in academic publications and articles on the research topic.

This information review compiles the key terms and concepts used by military psychologists in their professional practice, emphasises new terms and demonstrates their potential application in real-life military situations. Three areas of focus for scientific research are proposed: the conceptual foundations of the scientific and methodological support for educational training; the theoretical and methodological foundations for the functioning of information and analytical support; and the applied and topical aspects of implementing open education tools in Ukraine’s security and defence sector

In today’s world, the professional practice of a military psychologist is inextricably linked to the ability to use psychological concepts and clearly defined categories. The accuracy of terminology determines not only the quality of communication but also the effectiveness of decision-making in complex situations. It is worth noting that a specialist’s language must not only be understandable but also structured, professionally balanced, logical and persuasive. This is precisely why mastering the specialised terminological field of definitions directly used by military psychologists is a crucial stage in the training of future specialists. It helps to avoid ambiguities and establishes uniform standards for professional communication. These

concepts will serve as a practical tool for those seeking to systematise their knowledge in practice.

In terms of content, this review will contribute to the development of a high standard of speech among military psychologists, their linguistic competence and their authority within the Armed Forces of Ukraine; it will also encourage lecturers to undertake further research and modernise training programmes tailored to the current needs of military psychology.

The review's source base comprises dictionaries, academic articles, regulatory documents, textbooks, methodological guidelines, as well as modern electronic databases and terminological resources reflecting trends in the development of military psychology and military pedagogy.

The materials are intended for academic and academic-teaching staff, personnel of psychological services, students pursuing a degree in the specialism 053/C5 'Psychology', as well as anyone interested in the legal and methodological aspects of the educational training of military personnel.

Olha Kaitanovska, compiler

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ: ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

ОСОБЛИВОСТІ ДЕФІНІЦІЙ НД «ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ У ВІДКРИТОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ»

Наукове прикладне дослідження (НД) «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі» (2026–2028 рр., державний реєстраційний номер РК 0126U001423) виконується фахівцями відділу науково-інформаційного забезпечення психологічної науки та освіти ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. Особливості дефініцій цього дослідження зумовлені викликами воєнного і повоєнного періодів, цифровізацією освіти та необхідністю інтеграції міжнародного досвіду подолання бойової психічної травми.

У контексті НД дефініція «військовий психолог» зазнає трансформації від класичного розуміння фахівця із забезпечення боєздатності до мультифункціонального кризового аналітика. Формування дефініції базується на реаліях повномасштабної війни, інтеграції стрес-долаючої поведінки та профілактики адикцій. Необхідно представити обов'язкове охоплення дефініцією навичок роботи з ПТСР, бойовою психічною травмою, декомпресією та реабілітацією за сучасними протоколами (зокрема, з урахуванням досвіду Ізраїлю).

Інформаційно-аналітичний супровід (ІАС) – динамічна інтелектуальна система управління знаннями. ІАС розмежовується за інформаційним, аналітичним та прогностичним рівнями. Це передбачає створення спеціалізованих аналітичних платформ, ІАС-хабів і цифрових репозиторіїв. Аналітична обробка (OSINT): дефініція включає процеси цілеспрямованої

аналітико-синтетичної переробки великих масивів вітчизняної та закордонної періодики з військової психології для виявлення передових методик [14, с. 555].

Відкритий освітній простір – ця дефініція в межах НД відходить від суто географічного або інституційного тлумачення і трактується як інклюзивна, цифровізована екосистема, яка забезпечує постійний доступ до науково-методичних матеріалів для всіх суб'єктів підготовки (курсантів, викладачів, психологів-практиків) у будь-якій точці світу; інтегрує в дефініцію таких понять як «цифрове портфоліо» військового психолога та електронне науково-методичне забезпечення [14, с 558] .

Системна конвергенція дефініцій (Терміносистема)

Науковці, які проводять дослідження, виокремлюють паралельний розвиток суміжних терміносистем: військова педагогіка та психологія: інформаційно-аналітичний супровід військової психології розвивається синергетично з військовою педагогікою, що відображено у змісті підготовки кадрів; аксіологічні домінанти: дефініції підготовки фахівців обов'язково пов'язуються з національно-патріотичним вихованням та ціннісно-мотиваційними орієнтирами військовослужбовців. Пропонуємо три вектори термінополя наукового дослідження: концептуальні засади науково-методичного забезпечення освітньої підготовки; теоретико-методологічні засади функціонування інформаційно-аналітичного супроводу; прикладні та актуальні аспекти впровадження інструментарію відкритої освіти в реальний сектор безпеки й оборони України.

Вектор 1. Концептуальні засади науково-методичного забезпечення освітньої підготовки

Цей блок дефініцій описує *що* та *як* змінюється у змісті навчання майбутніх і нинішніх військових психологів.

Науково-методичне забезпечення підготовки військових психологів (у воєнний період) – комплексна відкрита система теоретичних положень, стандартів, навчальних програм та інструментарію, що оперативно інтегрує

бойовий досвід, протоколи психологічної допомоги і профілактики ПТСР у процеси навчання [14, с 560].

Кризова компетентність військового психолога – здатність фахівця ефективно діяти в екстремальних умовах бойових дій та у процесі декомпресії. Дефініція включає володіння методами першої психологічної допомоги (ППД), психологічного дебрифінгу, корекції гострих стресових реакцій та навичками роботи з бойовою психічною травмою [14, с 562] .

Стрес-долаюча поведінка (копінг-стратегії) військовослужбовця – свідомо керовані паттерни поведінки та когнітивних зусиль, спрямовані на адаптацію до надкритичних психоемоційних навантажень під час виконання бойових завдань. У НД вона розглядається як об'єкт формування та моніторингу з боку психолога [8] .

Аксіологічно-мотиваційна готовність – складова професійної культури військового психолога, яка визначає його ціннісні орієнтири, національно-патріотичну свідомість, етичну відповідальність та внутрішню готовність до виконання своїх обов'язків у зоні бойових дій [8] .

Вектор 2. Теоретико-методологічні засади функціонування інформаційно-аналітичного супроводу

Цей блок описує інструменти та рівні *інтелектуальної обробки даних* для забезпечення освітнього процесу.

Інформаційно-аналітичний супровід (ІАС) підготовки – безперервний, технологізований процес збору, верифікації, аналітико-синтетичної обробки та структурування наукових знань і практичних кейсів з військової психології з метою надання прогностичних рекомендацій суб'єктам освітнього простору [14] .

ІАС-хаб (Інформаційно-аналітичний хаб) – мережева платформа (інституційна чи віртуальна), що консолідує зусилля науковців (зокрема, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського), військових інституцій та практиків для швидкого обміну верифікованою аналітичною інформацією [14, с 565].

Цифровий репозиторій військово-психологічних знань – систематизоване електронне сховище наукових праць, методичних посібників, закордонних періодичних видань, OSINT-матеріалів та результатів емпіричних досліджень у галузі військової психології з гнучкою системою пошуку та тегування [8] .

Аналітико-прогностичний моніторинг – метод відстеження тенденцій у розвитку світової та вітчизняної військової психології, що дозволяє виявляти нові загрози для ментального здоров'я військ і своєчасно коригувати зміст підготовки кадрів ще до того, як ці зміни увійдуть до класичних підручників [] .

Вектор 3. Прикладні та актуальні аспекти впровадження інструментарію відкритої освіти в реальний сектор безпеки й оборони

Цей блок фіксує, як теорія та аналітика *реалізуються на практиці* через інструменти відкритого доступу.

Відкритий освітній простір підготовки військових психологів – інклюзивна, гнучка, цифровізована екосистема, яка долає відомчі бар'єри та забезпечує безперешкодний, оперативний доступ до науково-методичного ресурсу для курсантів, викладачів ЗВО, а також психологів безпосередньо у військових частинах [14].

Цифрове портфоліо військового психолог – динамічний інструмент персоналізованого обліку професійних здобутків, пройдених модулів, набутих кризових компетентностей та практичного досвіду фахівця, інтегрований у загальну систему моніторингу кадрового потенціалу сектору оборони [14] .

Електронне науково-методичне забезпечення (ЕНМЗ) – набір мобільних, інтерактивних та мультимедійних навчальних засобів (онлайн-курси, симулятори кейсів, цифрові гайдлайни), адаптованих для використання як у стаціонарних умовах, так і в польових умовах через захищені канали зв'язку [14].

Міжвідомча термінологічна конвергенція – процес узгодження та уніфікації дефініцій на стику військової психології, військової педагогіки та бойового досвіду підрозділів НАТО (STANAG) для створення єдиного

понятійного поля між різними родами військ та силовими структурами України [14] .

Зауважимо, що описи/тлумачення поданих вище термінів зустрічаються у наукових статтях і тезах співробітників, які працюють над цим науковим дослідженням.

Представляємо тематично структурований опис термінів, які дотичні до наукового дослідження та професійної діяльності військового психолога.

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО СПЕЦИФІКИ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ГЛОСАРІЙ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОГО ПСИХОЛОГА)

Підготовка військового психолога ґрунтується на чітко окресленій системі понять та визначень, що формує спеціалізоване термінологічне поле. Воно створює основу для ефективного навчання та практичної діяльності майбутніх фахівців. Також забезпечує єдине розуміння науковцями та військовими психологами професійної лексики, що полегшить у майбутньому їхню професійну діяльність. Можемо стверджувати, що систематизація понятійного апарату стає ключовим чинником у становленні військового психолога як компетентного спеціаліста, здатного діяти в умовах складних викликів сьогодення.

Військовий психолог – посадова особа підрозділів психологічної підтримки персоналу, яка має відповідний рівень освіти та проводить заходи з надання психологічної допомоги військовослужбовцям [6].

Військовий психолог – це спеціаліст, який виконує свої професійні посадові обов'язки у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, основним завданням якого є підтримка психологічної стійкості військовослужбовців, збереження їхнього психічного здоров'я та надання допомоги у процесі адаптації до екстремальних умов. Його функції охоплюють широке коло завдань: від первинної психодіагностики й профілактики стресових та кризових станів до кризової інтервенції, психологічного консультування, корекційно-розвиткової роботи та довготривалої психосоціальної реабілітації після бойового стресу [5].

Депресія – психічний розлад, що характеризується «депресивною тріадою»: зниженням настрою і втратою здатності переживати радість, порушенням мислення (негативні судження, песимістичний погляд на події та ін.), руховою загальмованістю. При депресії спостерігається знижена самооцінка, втрата інтересу до життя та звичної діяльності. У деяких випадках людина, що страждає на такий розлад , може почати зловживати алкоголем чи психотропними речовинами [4].

Дистрес – це негативна форма стресу, за якої вимоги ситуації перевищують адаптаційні ресурси людини, що призводить до порушення психічного, емоційного або фізіологічного функціонування [7].

Екзистеанційний вибір – свідоме прийняття людиною життєво важливих рішень, пов'язаних із смислом існування, цінностями та відповідальністю за власне життя [7].

Консультування – вид психологічної допомоги, яка надається впродовж кількох зустрічей, кожна ен з яких триває близько 60 хвилин і передбачає цілеспрямований вплив на особистісний, поведінковий та інтелектуальний рівні функціонування особи [2].

Консультування в стаціонарних умовах – контактне консультування отримувачів соціальних послуг, що проводиться у спеціально обладнаному приміщенні, яке відповідає умовам необхідним для забезпечення якісного

консультаційного процесу або за місцем перебування/проживання отримувача соціальної послуги (за потреби) [2].

Надавач послуг консультування – фахівець у сфері надання соціальних послуг, психолог, педагогічний працівник, який безпосередньо проводить (ять) заходи, що становлять зміст соціальної послуги, використовуючи методики психологічних напрямів, шкіл і концепцій за вибором [2].

Психологічне консультування – комплекс заходів, які застосовуються (за необхідністю) для надання військовослужбовцям психологічної інформації, емоційної підтримки і уваги до їхніх переживань, що допомагають прийняти усвідомлене рішення та оцінити психологічні ресурси щодо бажаних поведінкових змін; допомоги, спрямованої на усвідомлення впливу стрес-факторів, розширення самосвідомості та підвищення психологічної компетентності, зміну ставлення до проблеми, підвищення стресової та кризової толерантності, відповідальності, засвоєння нових моделей поведінки [2].

Психологічна реабілітація – частина загального реабілітаційного комплексу (разом із медичною, професійною, соціальною) спрямована на відновлення втрачених (порушених) психічних функцій, оптимальної працездатності, соціальної активності, відновлення (корекцію) самооцінки та соціального статусу військовослужбовців, учасників бойових дій, із психічними розладами, бойовими травмами й каліцтвами [2].

Психологічне відновлення військовослужбовців – це комплекс заходів, що надається військовослужбовцям в період прибуття до пункту постійної дислокації військової частини після виконання завдань за призначенням із району бойових дій та перед відбуттям їх у відпустку [2].

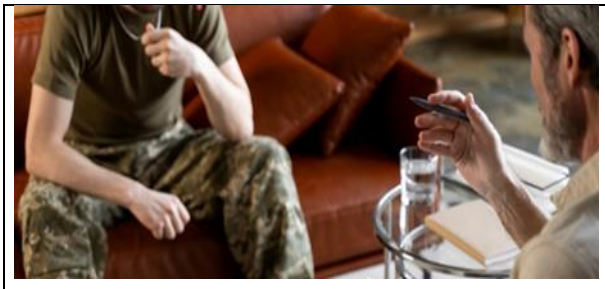
Реабілітація – система державних соціально-економічних, медичних, професійних, педагогічних, психологічних та інших заходів, спрямованих на попередження тимчасової або стійкої втрати працездатності постраждалих і на якнайшвидше їх повернення у суспільство й до суспільної корисної праці [2].

Саморегуляція – це здатність людини усвідомлювати керувати й коригувати свої емоції, думки та поведінку відповідно до вимог ситуації і власних цілей [7].

Страх – емоційних стан, зумовлений реальною чи уявною загрозою, що мобілізує ресурси для виживання або блокує активність [7].

Ступор – стан різкого психомоторного пригнічення, що проявляється завмиранням, мовчанням та втратою здатності до цілеспрямованих дій у стресовій ситуації [7].

Центр (пункт) психологічної допомоги і реабілітації – спеціальний підрозділ органів з гуманітарних питань, призначений для надання спеціалізованої психологічної допомоги військовослужбовцям, членам їхніх сімей та реабілітації. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України [4].

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ПРОФЕСІЙНА СТІЙКІСТЬ

У цьому розділі систематизовано поняття, що розкривають механізми формування стійкості, управління емоціями та розвитку професійної готовності. Окреслені визначення допоможуть зрозуміти взаємозв'язок між ментальним здоров'ям та професійною надійністю, визначаючи ключові етапи психологічної стабільності, та сформують основу для практичної роботи у сфері військової психології. Він стане інструментом для створення єдиної термінологічної бази, яка підтримує високий рівень компетентності військових психологів і педагогів.

Дебрифінг – структурована бесіда після травматичної події для зниження ризику ПТСР. Методика групового обговорення пережитої екстремальної події з метою зниження рівня [8].

Десенсибілізація – зниження емоційної реакції на травматичний стимул [8].

Морально-психологічне забезпечення (англ. – morale and welfare activities, AAP-15) – вид всебічного забезпечення, який має за мету формування, підтримання та відновлення морально-психологічного стану особового складу військ (сил), необхідного для успішного виконання завдань за призначенням [10].

Модель формування готовності майбутніх психологів – це цілісний системний педагогічний процес, в якому сукупність принципів, форм, методів, засобів і створення відповідних педагогічних умов, спрямовані на набуття психологами, майбутніми офіцерами ЗСУ, професійної військової готовності для можливості виконання своїх професійних обов'язків в екстремальних умовах, надання психологічної допомоги і повноцінного виконання бойового завдання військового психолога у військових операціях, а також розвиток особистості курсанта (студента) як майбутнього офіцера-захисника цілісності і державного суверенітету України [12].

Професійно-психологічний відбір – це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення відбору громадян, які призиваються (приймаються) на військову службу, і військовослужбовців з професійно важливими якостями, що відповідають вимогам військово-професійної діяльності [1].

Психологічний супровід виконання службово-бойових завдань – комплекс заходів з підтримання оптимального стану психологічного здоров'я військовослужбовців під час виконання ними службово-бойових завдань шляхом формування їх психологічної стійкості до впливу стресових чинників, психологічної готовності до виконання завдань за призначенням та запобігання виникненню негативних психічних станів [3].

Психологічна перша допомога (ППД) – базова підтримка постраждалій людині без глибокого втручання. Комплекс простих, але ефективних дій, спрямованих на стабілізацію психоемоційного стану людини після травматичної події [8].

Психологічна підготовка – це цілеспрямована практична та прикладна підготовка психіки військовослужбовців як військових професіоналів, а також соціально-психологічних явищ військового підрозділу як бойової команди до стійкої спільної результативної бойової діяльності в умовах сучасної гібридної війни [11].

Психологія управління – це галузь психологічної науки, яка вивчає психологічні закономірності управлінської діяльності, роль людського і психологічного чинників в управлінні, оптимальний розподіл професійних і соціальних ролей у групі (колективі), лідерство й керівництво, процеси інтеграції та згуртованості колективу, неформальні стосунки між його членами, психологічні механізми прийняття управлінського рішення, соціально-психологічні якості керівника тощо [9].

Стресостійкість (емоційна стійкість) – це здатність особистості бути емоційно стабільною. Передбачає наявність сформованих умінь протистояти впливу стрес-факторів, керувати власними емоційними станами, проявляти витримку у професійній діяльності [11].

Тренінг – форма активного навчання, спрямована на розвиток умінь, навичок та особистісних якостей шляхом групової роботи, моделювання ситуацій та практичних вправ [7].

Якірування – це процес формування стійкого зв'язку між певним стимулом (словом, образом, дією) та емоційним тілесним станом, завдяки чому цей стан можна швидко відтворити [7].

Висновок

Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військового психолога у межах дослідження має своє термінологічне поле, яке є необхідною умовою для розвитку сучасної системи освіти загалом. Систематизація дефініцій прикладного дослідження дозволяє не лише забезпечити єдність професійної мови військових психологів, а й створює підґрунтя для ефективної комунікації між науковцями, викладачами та практиками. Це сприяє інтеграції міжнародного досвіду, впровадженню цифрових освітніх інструментів та узгодженню методичних підходів у сфері психологічної підтримки військовослужбовців.

Словник інтегрує поняття з військової справи, клінічної та спеціальної психології, а також інформаційно-аналітичних технологій. Це дозволяє сформувати єдину наукову мову для плідної взаємодії фахівців ЗСУ, освітян та науковців.

Кожна дефініція (від *«дистресу»* та *«кризової інтервенції»* до *«психологічної стійкості»* та *«моделі готовності»*) спрямована на практичне застосування військовими психологами під час роботи з особовим складом у реальних умовах бойових дій та в період реабілітації.

Упорядкування категорій створює основу для гармонізації вітчизняного понятійного апарату із сучасними міжнародними нормами (зокрема стандартами НАТО STANAG), що є критичним для розбудови систем відкритого освітнього

простору та автоматизованого підбору освітньо-професійних програм підготовки фахівців.

В огляді підкреслено, що інформаційно-аналітичний супровід підготовки для військових психологів виконує важливі у функції ю: забезпечує знаннями та практичними навичками для роботи з бойовими травмами і посттравматичними станами; формує кризову компетентність (швидке прийняття рішень у складних ситуаціях); розвиває стресостійкість і навички саморегуляції (не лише допомагати іншим, а й контроль власних емоцій).

В огляді фіксується трансформація поняття «військовий психолог» – від забезпечення боєздатності до виконання функцій мультифункціонального кризового аналітика. Виділено три провідні напрями терміносистеми: концептуальний: кризова компетентність, копінг-стратегії, аксіологічно-мотиваційна готовність; теоретико-методологічний: ІАС-хаб, цифровий репозиторій, аналітико-прогностичний моніторинг; прикладний: відкритий освітній простір, цифрове портфоліо, міжвідомча термінологічна конвергенція зі стандартами НАТО (STANAG).

Таким чином, інформаційно-аналітичний супровід підготовки військового психолога постає як багаторівнева система, що поєднує концептуальні, методологічні та прикладні аспекти. Він не лише забезпечує якісну підготовку фахівця, а й формує основу для подальших наукових досліджень, модернізації освітніх практик та підвищення ефективності психологічної підтримки у секторі безпеки й оборони України.

Список використаних джерел

1. **Алгоритм роботи військового психолога** щодо психологічного забезпечення професійної діяльності особового складу Збройних Сил України : методичні рекомендації / М-во оборони України, Наук.-дослід. центр гуманітар. проблем Збройних Сил України ; Н. А. Агаєв, О. Г. Скрипкін, А. Б. Дейко, В. В. Поливанюк, О. В. Еверт. Київ : НДЦ ГП ЗС України, 2016. 147 с. URL: https://surl.li/utbren (дата звернення: 01.08.2026).

2. **Казаков О. (Вєлізар).** Військовий психолог : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2025. 304 с.

3. **Воєнна психологія** : конспект лекцій для здобувачів першого (бакалавр.) освітнього рівня вищої освіти, спец. «Психологія» / М-во культури та стратегічн. комунікацій України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т культурології та соціальних комунікацій, Каф. психології, педагогіки та філології ; уклад. Д. П. Приходько. Харків : ХДАК, 2025. 158 с. URL: https://surl.lt/scjaeo (дата звернення: 20.08.2026).

4. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України до курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» / уклад.: М. П. Вовк, Р. С. Троцький, В. С. Молдавчук, О. В. Чуприна, О. А. Блінов, С. І. Шепель ; за ред. А. О. Пожидаєва. Київ : НАВС України, 2016. 156 с. URL: https://surl.li/pptmcn (дата звернення: 15.08.2026).

5. **Лекіпаш К.** Психологічні особливості професійної комунікації військових психологів у роботі з учасниками бойових дій : кваліфікаційна робота магістра : 053 Психологія / Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2025. 69 с. URL: https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c09610ca-2466-4569-8dfd-94058f9ff0d1/content (дата звернення: 20.08.2026).

6. **Про затвердження Порядку організації** психологічної допомоги в системі Міністерства оборони України : Наказ Міністерства оборони України від 11.11.2025 № 768. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1930-25#Text (дата звернення: 22.07.2026).

7. **Психологічна адаптація військовослужбовців** до специфіки військової служби : методичні рекомендації. Львів : Видавництво УКУ, 2026. 30 с.

8. **Психологічна допомога в екстремальних ситуаціях** : навч. посіб. / уклад. О. Ю. Овчаренко. Київ : Університет «Україна», 2026. 272 с. DOI: https://doi.org/10.36994/978-966-388-741-8-2026-272.

9. **Психологія управління військами** : підручник / В. І. Осьодло, О. П. Ковальчук, Д. П. Лисенко та ін. ; за заг. ред. В. В. Стасюка. 2-ге вид., перероб. та допов. Київ : НУОУ, 2024. 532 с. URL: https://surl.li/clzayn (дата звернення: 01.08.2026).

10. **Словник військових термінів та скорочень** (абревіатур). 2020. С. 56. URL: https://surl.li/wikugy (дата звернення: 08.08.2026).

11. **Словник психологічних термінів.** 2015. URL: https://nuph.edu.ua/slovnik-psihologichnih-terminiv/ (дата звернення: 01.08.2026).

12. **Юрков А. В.** Теоретичне обґрунтування і практична розробка моделі формування готовності майбутніх офіцерів-психологів до служби у Збройних Силах України. *Педагогічний альманах*. 2021. Вип. 48. С. 185–194. DOI: https://doi.org/10.37915/pa.vi48.222 (дата звернення: 01.08.2026).

13. **Ягупов В. Б.** Військова психологія: методологія, теорія та практика : підручник. Київ : Psyhobook, 2023. 517 с.

14. **Luchaninova O.** Information and analytical support for the training of military psychologists in an open educational environment: the descriptive and comparative stage. *Science and Education in the Third Millennium: Information Technology, Education, Law, Psychology, Social Security and Work, Management* : international collective monograph / Institute of Public Administration Affairs. Lublin (Polska), 2026. Vol. II. P. 550–583. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.20922435. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/750003 (дата звернення: 25.05.2026).

Інформаційне видання

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ: ТЕРМІНОЛОГІЧНЕ ПОЛЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

Електронний ресурс

Упорядник
О.М. Кайтановська

Літературний редактор
К. В. Тарчевська

Відповідальна за випуск
О. П. Лучанінова

Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 4681 від 4.02.2014

вул. М. Берлінського, 9, м. Київ, 04060, Україна

Тел. +380 (44) 239-11-05

e-mail: siase@dnpb.gov.ua